

מאוצרות הפרשה

זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה (יב,ז)

במוצאי פסח בשנת תשט"ז ישב הרה"ק הדיברי יואל מסאטמאר זי"ע אצל סעודת פדיון הבן, והכהן הפודה היה הגאון רבי אברהם שלמה כ"ץ זצ"ל אב"ד ריסקווע. אחר הברכת המזון ביקש אבי הבן שיתן לו קצת מן הכוס של ברכה, כי הוא רוצה ליתן קצת מן היין ליולדת. נענה הגאון מריסקווע ואמר כי בשו"ע בהל' תענית מבואר כי יולדת תיקרא עד שלושים יום ולא יותר. כשהרה"ק מסאטמאר שמע זאת ממנו אמר כי עם כל זה, עדיין יש לה שם 'יולדת' לפי דעתו אף אחר שלושים יום. וכך נעשה וויכוח ביניהם בעניין זה, עד שאמר לו הדיברי יואל זצ"ל: מצינו בתורה הקדושה בפרשת תזריע חיוב הבאת קרבן, אחר לידת זכר שלושה ושלושים יום, ואחר לידת הנקיבה שישה ושישים יום, ולבסוף מסיים הכתוב "זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה", א"כ תמצא כי התורה קוראת אותה 'יולדת' אפילו אחר שלושים יום.

(זכר צדיק לברכה, הובא במבשר)

זאת תהיה תורת המצרע (יד, ב) תורת המוציא רע (ויקרא רב)

פרשה טז המפרשים מבארים שהסיבה לכך שחטאי הדיבור כל כך חמורים היא, כי בדיבור האדם נבדל מכל הברואים! כח הדיבור ניתן רק לאדם, וכמו שאומר הפסוק (בראשית ב, ז) "ויהי האדם לנפש חיה", ומתרגם אונקלוס: "לרוח ממללא". אדם שלוקח את היחודיות שלו, את הדיבור, ה"רוח ממללא", ומשתמש איתה לדיבורים אסורים – אין לך פשע גדול מזה! הוא חוטא ומורד בה' עם המתנה הנפלאה והמיוחדת שה' נתן לו. רבותי! צריך להזהר מאוד. לפעמים לא צריך אפילו לדבר! מספיק שאומרים: "עליו אני אפילו לא רוצה לדבר", והרי זה כאילו דיבר עליו את הכל! העולם מבארים את הפסוק (בראשית מט, ט) "כי באפם הרגו איש", שבעקמת האף בלבד אפשר "להרוג" בן אדם! נורא נוראות!

אחד התלמידים בישיבת סלבודקא ניגש לראש הישיבה, הגאון ר' אייזיק שר, שהיה געואלדיגער, מחנך, צדיק גדול, חכימה דיהודאי, ושאל אותו: "יש לי בעיה גדולה! יש לי תאוה בלתי נשלטת לספר לשון הרע! בפרט ספורים כאלו שאף אחד לא יודע! הרי זה כל כך מתוק, ממש זיס, צוקער, והתאוה הזאת בוערת בי כמו אש. האם הרבי'ה יכול לתת לי עצה איך להתגבר על זה, ולא להכשל?" נענה ראש הישיבה ואמר לו: "אביך היה אצלי לפני שבועים והתענין עליך. הוא עשה עלי רושם נהדר, ממש א פיינער מענטש. רציתי לשאול אותך האם גם עליו, על אבא שלך, יש לך תאוה לדבר לשון הרע?" – "לא", השיב התלמיד, "על אבא שלי אין לי תאוה לדבר לשון הרע". – "והאם אתה מרגיש שאתה עומד בפני נסיון כשאתה לא מדבר עליו? האם אתה מרגיש שאתה 'מתגבר' על תאוה כשאתה נוצר את פוך ביחס אליו?" – "לא! ביחס לאבא שלי אין לי כל תאוה לדבר. זה אפילו לא נסיון בעבורי". – "מדוע? האם לאבא שלך אין חסרונות?" – "אין אדם ללא חסרונות. גם לאבא שלי יש חסרונות, ובכל זאת אין לי כל תאוה לדבר עליו. ולא זו בלבד אלא אם אשמע מישהו שידבר עליו לשון הרע – לא יתן לי הדבר מנוחה, ולא אוכל לישון כל הלילה". – "תנסה להסביר לי, מדוע? במה שונה הוא מכל אדם אחר?" – "על אבא שלי אני לא רוצה לדבר! אני אוהב אותו! וכשלא רוצים לדבר –

לא מדברים". – "אם כך אתה בעצמך נתת עצה נפלאה איך להתגבר על התאוה ולא לדבר לשון הרע על הזולת: תאהב אותו! אם תאהב אותו – לא תרצה לדבר עליו! וכשלא רוצים לדבר – לא מדברים". רבותי! א געואלדיגער נקודה! א געואלדיגער יסוד! לפלוני יש חסרונות? אז מה? גם לאבא שלך יש חסרונות, גם לבן שלך יש חסרונות! יתרה מכך, גם לך יש חסרונות! ובכל זאת על מי שאוהבים – אין כל תאוה לדבר לשון הרע! (הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, יחי ראובן)

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וגו' (יד, ב-ג)

ברש"י פירש ויצא הכהן אל מחוץ למחנה שיצא מחוץ לשלוש מחנות. ולכאורה קשה במה שאמר הכתוב בתחילה והובא אל הכהן, הלא עדיין אסור למצורע ליכנס למחנה, ואם כן אדרבה צריך הכהן לצאת אליו לחוץ כדי לראותו.

ויש ליישב שדין המצורע לישב מחוץ למחנה והיינו חוץ מכל העיירות המוקפות חומה, אולם עדיין אפשר שיקבע המצורע את מושבו באיזה מקום שירצה, לפעמים במקום קרוב לחומה ולעיר, או לפעמים במקום רחוק מהחומה והעיר. והנה הכהן מחוייב להיוקק ולבוא לראות את המצורע במקום שקוראים לו וכמו שפסק הרמב"ם (הל' טומאת נגעים פ"ט ה"א), ואם כן, יש צד לומר, שאף כשקבע המצורע מקום דירתו במקום רחוק מהעיר, יהיה הכהן מחוייב לבוא לביתו ואף שהמקום רחוק ביותר, משום כן הוצרך הכתוב לומר בתחילה והובא אל הכהן, והיינו שבתחילה צריך המצורע לבוא עד סמוך לעיר, ואז יבוא אליו הכהן, כי הכהן אינו מחוייב אלא לצאת חוץ למחנה בסמיכות לעיר ואינו חייב להתרחק יותר. (זרע שמשון)

ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב. וביום השמיני יקה שני כבשים תמימים וכבשה אחת בת שנתה תמימה ושלושה עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ולג אחד שמן (יד, ד-ז)

לא מזמן הייתי בבית חולים. באמצע היום לקה אחד החולים ששכב לידי בדום לב. מיד הביאו מכונת הנשמה, ועוד מכונות גדולות ומפחידות שאיני יודע איך קוראים להן. הייתי על ידו ממש, מצדם היו מוציאים אותי מהחדר ברגעים המפחידים הללו, רק עקב מצבי הייתי מוכרח להשאר. מה שנעשה שם, מהומה שלמה! ממה שנוקק החולה לכאלו מכונות, ולכל כך הרבה אנשי צוות – הבנתי שמצבו חמור ביותר, ה' ישמרנו! תראו לאיזו כפרה זקוק המצורע – אומר הסבא מקלם זצ"ל – ותבינו באיזו מחלה קשה הוא לקה, ה' ישמור!

הבה נראה. המצורע זקוק לרפואתו, כדי למהר אותו: שתי צפורים חיות טהורות ועץ ארז, ואזב, ושני תולעת, וגלוח. שני כבשים וכבשה אחת – לאשם, לעולה ולחטאת. שלושה עשרונים סלת, ולג שמן, וצריך לתת דם ושמן על הבהן ועל האזן. כמה מכשירים ענקיים מביאים אליו! וכל זאת בעולם הזה. ומה קורה אם, חלילה, צריכים להתעסק אתו בעולם הבא? –

להיות עשיר על הנייר...

והקריבו לפני ה' וכפר עליה וטהרה ממקד דמיה זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה. ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה. (י"ב, ז' - ח')

לאחר שהתורה מפרטת את דיני הקורבן שצריכה להביא יולדת עשירה, נאמר: "זאת תורת היולדת". ולכאורה עלינו להבין: הלא מיד אחר כך כותבת התורה את דיני היולדת הענייה! מדוע, אפוא, לא נאמר 'זאת תורת היולדת' רק בסיומה של פרשת היולדת, לאחר שנכתבו כלל דיניה והלכותיה? את התשובה נבין על פי המעשה הבא: רבי שמואל זעליג שימש כרבה של עיירה, דלת תושבים ואמצעים, בליטא. משכורתו המצומצמת שקיבל מהקהילה הספיקה לו בקושי רב למחיית המשפחה, אך הוא השתדל לעשות את תפקידו נאמנה לשם שמים. בהגיעו בנו העילוי לפרקו, התארס למזל טוב עם בתו של ר' פנחס גביר העיירה. ר' פנחס זה היה יהודי פשוט ותמים. לפרנסתו עסק במסחר עצים, יחיד כמעט בתחומו בכל האיזור, וב"ה ראה ברכה בעמלו. בדמינו המופרע לא חלם ר' פנחס שיזכה לשידוך כה חשוב. מי בכלל יכול להעלות על דעתו, שאדם פשוט כמותו, שכל תורתו מסתכמת בשיעור 'עין יעקב' בין מנחה לערבית בו הוא משתתף, יהפוך למחותנו של רבה הנערץ של העיירה, אבל עליו ועל שכמותו נאמר (קהלת י', י"ט): "והכסף יענה את הכל".

כך נולד לו השידוך המפתיע בין בחיר ישיבת טלז המעטירה, בנו של רבי שמואל זעליג, לבין בתו של ר' פנחס סוחר העצים. תמורת זאת הוסכם על נדוניה מכובדת, הכוללת בין השאר תשלום של כל הוצאות החתונה, בנוסף לאחזקת הזוג הצעיר לתקופה בלתי מוגבלת. בשמחת האירוסין ישב אבי הכלה המאושר לצידו של המרא דאתרא. לפתע הבריק רעיון במוחו והוא פנה למחותנו: "מפני כבודו של הרב, אבקש להכניס לטטר ה'תנאים' סעיף של השתתפות צד החתן בהוצאות הנישואין בסך מאתיים רובל. כמובן, הכל יהיה למראית עין, כדי שייראה כאילו גם הרב שותף במשהו אך בפועל אני מתכוון לשלם על הכל בדיוק כפי שהתחייבתי".

לשמע הדברים, הודה הרב בחום לר' פנחס על ההצעה האצילית המביעה התחשבות ורגישות יוצאת דופן. הוא הסכים לרעיון באופן עקרוני, אבל בתנאי אחד: שהסכום שייכתב יעמוד על לא פחות מאשר אלף רובלים טבין ותקילין. המחוחת התפלא מעט, אבל נאות גם לכך.

עם תום מסיבת האירוסין, כאשר כלל המוזמנים פנו איש איש לדרכו, ניגש המחוחת אל הרב וביקשו שייסביר לו את פשר הדבר, ומדוע עמד על כך שיש להגדיל את סכום ההתחייבות בכתב התנאים.

השיב לו הרב: "מחוחתי היקר, בוודאי גם אתה אומר מידי בוקר קודם התפילה את סדר הקרבת הקורבנות. מן הסתם שמת לב שבסוף כל קטע מפטירים 'יהי רצון כאילו הקרבת'... ואילו לאחר קורבנו של העני שהוא קרבן מנחה לא נאמר 'יהי רצון'. הלא דבר הוא!

"התירוץ הוא, מכיוון שלאחר חורבן בית המקדש הקרבת הקורבנות אינה אקטואלית ואנו מסתפקים באמירה בעלמא, הרי גם העני המסכן ביותר יכול להרשות לעצמו לומר 'יהי רצון' כמו הגביר הגדול. עכשיו, תבין גם אותי", אמר הרב בחיוך, "הרי באמתחתי אין הפרוטה מצויה, וההתחייבות שלי היא רק למראית עין. אם לא אנצל את האפשרות להשתוות לבעלי היכולת ולרשום סכום מכובד – מי ערב לכך שכזו הזדמנות עוד תתגלגל לפתחי?".

שכן דרשו חז"ל (מנחות ק"י): 'אמר רבי יצחק, מאי דכתיב (ויקרא ו', י"ח) 'זאת תורת החטאת' ו'זאת תורת האשם' – כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם'. על פי אותה דרשה, יש לבאר גם מה שנאמר "זאת תורת היולדת" לענין זה – שבימינו, שאין לנו מזבח וקורבנות, יכולה יולדת לקרוא את הפרשה העוסקת בקורבנה ונחשב לה כאילו הקריבה.

ולכאורה, בימינו, בכל אותם סוגי קורבנות המחלקים בין עניים לעשירים, כדוגמת יולדת וכגון טומאת מקדש וקודשיו, עני הרוצה לקרוא את פרשתו – בוודאי יוכל לקרוא את הפסוקים העוסקים בקורבן העשיר, שהרי לעני אין כל מניעה להביא קורבן של עשיר, אלא שמסיבות טכניות הדבר אינו מתאפשר לו. אמנם כל עוד ה'הבאה' מסתכמת בקריאת הפרשה, ואינו צריך להזיל מהונו עבור כך – בוודאי יוצא ידי חובה בקריאת קורבן העשיר... דבר זה מרומו בפסוק מספר הושע (י"ד, ג'): "ונשלמה פרים שפתינו" ממנו נלמד שהתפילה מהווה תחליף לקורבן (במדבר רבה י"ח, כ"א).

ולכאורה, מדוע נאמר 'פרים', הלא רק מי שמשגת ידו מביא פר כקורבן נדבה? מדוע לא נאמר: 'ונשלמה צאן שפתינו'? אמנם, מכיוון שאת התחליף לקורבן אנו מקיימים באמצעות שפתינו, אין לנו כל מניעה להזכיר דווקא את קורבנותיהם של בעלי היכולת... על פי נוכל לבאר היטב, מדוע הפסוק 'זאת תורת היולדת' נאמר לאחר הפסוקים העוסקים בקורבנה של יולדת עשירה, ולא בסוף פרשת יולדת. זאת משום שכלפי 'תורת היולדת' – כלפי הדין הנלמד מתיבות אלו, לפיו יוצאת היולדת ידי חובה ההבאה בקריאת הפרשה – אין כל חילוק בין יולדת שידה משגת לזו שאין ידה משגת, וכולן שוות בקריאת הפסוקים של היולדת העשירה. (מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

רגיל לשכוח לספור

שאלה: בשלוש שנים אחרונות שכח באמצע הספירה לספור יום אחד ולכן המשיך בשאר הימים בלא ברכה, האם להתחיל השנה לספור עם ברכה? תשובה: בוודאי יש להתחיל לספור עם ברכה, ולהיזהר ולחזק (ואולי גם לקנוס) את עצמו בכל מיני השתדלויות (הגר"נ קרליץ זצ"ל), והא דכתב המשנ"ב (סי' תפ"ט סק"ג) בשם ה"שולחן שלמה" שנשים לא יספרו בברכה משום דבוראי יטעו ביום אחד, עי' שם, היינו החשש שישכחו לספור יום אחד וימשיכו לספור אח"כ עם ברכה (וכמבואר בספר "שולחן שלמה"), אבל עצם הדבר שעד התם ספרו בברכה אין בזה חשש משום כך. (מים חיים)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות היימן להולדת הבת הנינה משפחת אייזנבאך לאירוסיה הבת משפחת גורן להולדת הבת
 גני הדר-עמישב: משפחת זוסמן לאירוסיה הבן משפחת סגרה לאירוסיה הבן משפחת לביא לאירוסיה הבן

ברכת הצלחה לבני הישיבות עמלי התורה
 אשר חוזרים לישיבות הקדושות לזמן קיץ ולהכנה למתן תורה

